

Förslagsrapport från

EN ENKEL VÄG IN

ett projekt emot trakasserier och diskriminering

drivet av SAKS och GUS
i samarbete med Göteborgs universitet och Sahlgrenska akademien

Inledning	2
Bakgrund	2
Syfte	2
Vision	2
Pågående insatser på Göteborgs universitet	2
Definitioner av begrepp	3
Förslagsrapportens genomförande	3
Tidigare studier och projekt på universitet och från Universitets och högskolerådet (UHR)	3
Göteborgs universitet: Vägen fram - Ett strategiskt arbete mot sexuella trakasserier	3
Lunds universitet: Tellus - sexuella trakasserier, trakasserier och kränkande särbehandling vid Lunds universitet	4
Linnéuniversitetet: Berättelser om sexuella trakasserier och övergrepp på Linnéuniversitetet	4
Chalmers tekniska högskola: Ett år med trygg på Chalmers	5
UHR: Universitets och högskolors arbete mot sexuella trakasserier	5
UHR: Förebyggande arbete emot sexuell trakasserier i akademien	5
Resultat	6
Genomförda kommunikationsinsatser	6
Resultat av enkätundersökning	9
Ombudets arbete	10
I vilken utsträckning har studenter hört av sig till dig?	10
Vad är det för ärenden studenter kontaktat dig med?	11
Vilken betydelse uppskattar du att det har för studenter att prata med dig?	11
Vilka effekter eller risker nämner studenter som du möter?	12
Kostnadsanalys	12
Analys	14
Slutsatser hittills	14
Information och kännedom	14
Fler och andra ärenden	14
Extern funktion och sekretess	14
Ekonomiska konsekvenser	14
Förslag på lösning	15
“Trygg studietid”	15
Målmatrix	16
Bilaga 1 - Enkätfrågor	17
Bilaga 2 - Enkätresultat i grafer	18

English summary

An easy way in is a project since 2019 against discrimination, harassment and sexual harassment at the Sahlgrenska academy. The project is owned by the student union in collaboration with the university of Gothenburg. During the project there has been an ombudsman providing information, support, and guidance to people wanting to report what they experience to be harassment. Part of the aim of this project is to formulate a suggestion on how to develop the work against discrimination, harassment, and sexual harassment at the whole university. The project group presents the proposals in the form of this report.

In the results chapter the communication of the project, a survey on project recognition, the ombudsman's work, and a cost analysis is presented. The project has been communicated through posters, presentations, information at the student portal, and Canvas as well as in social media. The survey shows that around 50 percent of the respondents have heard of this project and the majority of those have gotten the information through Canvas. The ombudsman reports that 20 students have contacted the ombudsman and that 10 of those cases have a connection to the discrimination law. The ombudsman's experience is that it has been important for these people to talk to someone. They have reported that it was important that it was someone external from the university and a person with professional secrecy. The cost analysis indicates that it can be economically beneficial to prevent students from ending their studies early or to fall behind.

The project proposes the university to establish "Trygg studietid", in english "Safe study time" or "Safe studies", to complement "Hållbart studieliv"/"Sustainable study life". The suggestion is to add this to the vice chancellor's activity plan for 2022. The proposal is broken down into several proposals, laid out in a target matrix. This includes a more developed and well-dimensioned ombudsman function, more information through Canvas, and educational efforts for members of staff.

Inledning

Bakgrund

Projektet En enkel väg in är ett resultat av #MeToo-rörelsen hösten 2017 och är ett samarbete mellan Sahlgrenska akademins Studentkår (SAKS), Göteborgs universitets studentkårer (GUS) och Sahlgrenska akademien med samfinansiering från Göteborgs universitet. Styrgruppen har bestått av representanter från SAKS, GUS, Sahlgrenska akademien, Utbildningsenheten och Personalenheten.¹ Studenterna i styrgruppen har även haft egna arbetsmöten. Under projektet har ett student- och doktorandombud varit tillgängligt för studenter vid Sahlgrenska akademien för att enkelt kunna prata med någon om de upplevt diskriminering, trakasserier eller sexuella trakasserier. I projektet finns även ambitionen att arbetet emot diskriminering, trakasserier eller sexuella trakasserier ska utvecklas på hela Göteborgs universitet. Studenterna i styrgruppen har författat förslagsrapporten med Julia Nyberg som huvudförfattare. Rapporten har diskuterats inom styrgruppen och styrgruppen ställer sig bakom förslagen som presenteras i slutet av rapporten.

Syfte

Syftet med den här rapporten är att bidra med underlag och konkreta förslag för att förbättra Göteborgs universitets arbete emot samt hantering av fall av diskriminering, trakasserier eller sexuella trakasserier.

Vision

Vår vision är att ingen student ska bli utsatt för diskriminering, trakasserier eller sexuella trakasserier på Göteborgs universitet och om en student blir utsatt för diskriminering, trakasserier eller sexuella trakasserier på Göteborgs universitet ska denna känna till var den kan vända sig och att den får hjälp och stöd av hög kvalitet.

Pågående insatser på Göteborgs universitet

Göteborgs universitet har under 2020 beslutat om en ny handläggning gällande hanteringen av bland annat trakasserier och kränkande särbehandling, vilken tydligare säkerställer studentperspektivet än tidigare styrdokument. Utöver detta har den universitetsgemensamma informationen på studentportalen setts över för att ge bättre information till studenter utifrån likabehandlingsperspektivet. Det kan även ha pågått eller pågår insatser på fakultets- och institutionsnivå. Gemensamma förvaltningen arbetar med att arbeta fram stöd för

¹ Styrgruppens medlemmar har skiftat under projektets gång. Under framtagandet av förslagsrapporten har följande personer varit del av styrgruppen. Projektledare Sara Gabrielsen, SAKS ordförande Linnéa Mundin, SAKS arbetsmiljöansvarig och studenthuvudarbetsmiljöombud på Sahlgrenska akademien Malin Andersson, SAKS likabehandlingsansvarig Kristina Erhardsson, GUS vice ordförande Julia Nyberg, chef för utbildningsavdelningen vid Sahlgrenska akademins kansli Annelie Hyllner, personalspecialist likabehandling på sektionen för likabehandling, kompetensutveckling och arbetsmiljöarbete Gunilla Hellén och samordnare på sektionen för student- och utbildningsstöd Johan Häggman.

verksamheten gällande aktiva åtgärder enligt Diskrimineringslagen. Detta stödpaket är i första hand riktat till ansvarig chef.

Definitioner av begrepp

- Med student avses både studenter på grund- och avancerad nivå likväl som forskarnivå.
- Med diskriminering avses en händelse där någon missgynnas i en jämförbar situation med grund i de sju diskrimineringsgrunderna: kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Det finns olika sorters diskriminering, direkt och indirekt diskriminering, bristande tillgänglighet samt instruktioner att diskriminera.
- Med trakasserier avses ovälkomna ageranden där beteendet har grund i de sju diskrimineringsgrunderna.
- Med sexuella trakasserier avses trakasserier med sexuella inslag, t.ex. fysiska övergrepp, sexuella anspelningar, ovälkomna blickar eller kommentarer.

Förslagsrapportens genomförande

I förslagsrapporten presenteras de undersökningar och erfarenheter som insamlats under projektets gång. Resultaten analyseras och förslagsrapporten avslutas med ett förslag på fortsatt arbete framåt. Rapporten är inte en redogörelse för projektet i helhet, utan en projektrapport kommer efter projektets avslutande. Underlaget består av en enkätundersökning, en redogörelse av kommunikationsinsatser, en intervju av ombudet som arbetat inom projektet samt en kostnadsanalys genomförd av Kristina amn.

Tidigare studier och projekt på universitet och från Universitets och högskolerådet (UHR)

Göteborgs universitet: *Vägen fram - Ett strategiskt arbete mot sexuella trakasserier*²

Under 2019 gav rektor i uppdrag åt en arbetsgrupp att genomföra en förstudie för att ta fram förslag på konkreta åtgärder baserat på vad samtida forskning inom området visar är effektivt i ett förebyggande arbete. Arbetsgruppen föreslog ett antal åtgärder under dessa 5 områden: Organisation och ledarskap, Bystanders, Stödstrukturer och ärendehantering, Utbildning och Policy. Något som särskilt lyfts i rapporten är bystanders vikt i det förebyggande arbetet. Rapporten säger att "för ett framgångsrikt förebyggande av sexuella trakasserier som arbetsgivare och utbildningsanordnare är det viktigt att skapa en student- och arbetskultur där alla lyssnar, agerar, frågar efter utsatthet, samt utvecklar en förståelse av sin egen roll som (potentiell) förövare och/eller förhindrande part i de miljöer en ingår." För att detta ska vara

² Simonsson, A., Ingelström, A-K, Wennberg B., et. al., *Vägen fram - Ett strategiskt arbete mot sexuella trakasserier*, Göteborgs universitet, 2019.

möjligt föreslår rapporten åtgärder kring bland annat utbildning för chefer, medarbetare och studenter inom detta.

Lunds universitet: Tellus - sexuella trakasserier, trakasserier och kränkande särbehandling vid Lunds universitet³

Tellus initierades 2018 vid Lunds universitet med syftet att ta fram kunskap om förekomst och erfarenheter av sexuella trakasserier samt att få en fördjupad förståelse för sexuella trakasserier i förhållande till arbets- och studierelaterade normer och attityder. Studien består av intervjuer, fokusgruppsdiskussioner och en enkätundersökning. Det framgår inte konkreta förslag som resultat av rapporten, utan en åtgärdsrapport är planerad och ett stödteam som ska verka för att ge professionellt stöd till chefer och HR i ärenden som rör sexuella trakasserier, trakasserier och kränkande särbehandling och i det förebyggande arbetet mot dessa är tillsatt. Teamet kommer att arbeta både med frågorna både ur arbetsgivarperspektivet och utbildningsamordnarperspektivet och samverka till exempel företagshälsan, studenthälsan teamet för systematisk arbetsmiljö och med studentkårerna.

Linnéuniversitetet: Berättelser om sexuella trakasserier och övergrepp på Linnéuniversitetet⁴

Rapporten utgår från 21 berättelser med syfte att ge en kvalitativ bild av sexuella trakasserier på Linnéuniversitetet. Den har främst ett medarbetarperspektiv, där doktorander ingår och för att studenters utsatthet ska uppmärksammas i större utsträckning behöver strategier utarbetas av universitetet i samarbete med studentkåren. Kategorisering av handlingar i rapporten är: Fysiska sexuella handlingar, verbala sexuella handlingar och mobbning/kränkning. Rapporten belyser att den utsattes tystnad är framträdande efter sexuella trakasserier och övergrepp och att det saknas tillgängliga personer man kan vända sig till, samt en rad strategier den blivit utsatt använt sig av för att undvika förövaren/na efteråt. De få berättelser som lämnats av studenter visar på allvarliga exempel.

Förslag på preventiva åtgärder inkluderade:

- Tydliga processer, organisationen ska ha kända och tydliga processer för hanteringen av sexuella trakasserier,
- Tydlighet kring anmälan, det är viktigt med tydlig information om hur anmälan går till och vilket stöd som finns. I rapporten nämns målet att alla ska veta hur man gör en anmälan,
- Kunskap av sexuella trakasserier, det är viktigt att förmedla kunskap om vad en kränkning är och hur den påverkar en relation,
- Utbildning kan bidra till ökat mod och civillkurage som kan bli en förebyggande kraft. Genom att jobba med frågan på gruppnivå kan förhoppningsvis den tystnad som finns kring sexuella trakasserier och övergrepp minska.

³ Agardh, A., Andersson, U., Björklund, H., et. al. *Tellus - sexuella trakasserier, trakasserier och kränkande särbehandling vid Lunds universitet*, Lunds universitet, 2020.

⁴ Ebintra, E., Kjellgren, C., Sundström, M., Tersmede, M., *Berättelser om sexuella trakasserier och övergrepp på Linnéuniversitetet*, Linneuniversitetet, 2018.

Chalmers tekniska högskola: *Ett år med trygg på Chalmers*⁵

Trygg på Chalmers är ett projekt rörande diskriminering, trakasserier och sexuella trakasserier på Chalmers. Rapporten "Ett år med trygg på Chalmers" visar att det är fler studenter än anställda som rapporterar, det är jämnt mellan student och anställda i vem som står för det upplevda beteendet och sexuella trakasserier är vanligast. De har fått ca 70 rapporter varav 58 har lett till ärenden.

Resultatet av Trygg på Chalmers har lett till nya arbetssätt för att hantera trakasserier:

- Genomförande av en heldag om jämställdhet med deltagare från Sjöfartsprogrammet,
- Förbättrad tillgänglighet av Studentportalens information om sexuella trakasserier och sajten Trygg på Chalmers,
- En handbok för trygghet som heter Trygg på Chalmers som delas ut till alla nyantagna studenter,
- Test av obligatoriskt kursmoment i civilkurage och jämställdhet under hösten 2019.

UHR: *Universitetets och högskolors arbete mot sexuella trakasserier*⁶

UHR undersökte universitetets och högskolors arbete med att förebygga sexuella trakasserier samt deras arbete när de fått kännedom om misstänkta sexuella trakasserier. I deras arbete har de även inhämtat information från bland annat studentkårer och fackliga organisationer. Undersökningen lyfte problematik som att förebyggande insatser främst riktas till anställda och inte doktorander och studenter samt att lärosäten ofta förlitar sig på studentkårer när det gäller insatser riktade till studenter. Vidare presenterar UHR att utbildningsinsatser är en vanlig åtgärd och för att detta ska ge verkan krävs systematisk utbildning av bystanders samt att bystanders inkluderas i alla delar av det förebyggande arbetet. Många lärosäten har byggt upp stödstrukturer för såväl anmälare som de som blir anmälda, bland annat för att säkerställa att personer som anmäler sexuella trakasserier inte drabbas av repressalier. Lärosäten, fackliga organisationer och studentkårer beskriver dock att det fortfarande är ett stort problem med rädsla för repressalier.

UHR: *Förebyggande arbete emot sexuell trakasserier i akademien*⁷

UHR har även gjort en forskningsöversikt om förebyggande arbete emot sexuella trakasserier i akademien. Forskningsöversikten struktureras i fem kapitel: policy, utbildning, ärendehantering och stödstrukturer, bystanders samt organisation och ledarskap. UHR presenterar nationell och internationell forskning inom dessa fem kapitel och fokuserar mycket på problemställningar men visar också förslag på lösningar med forskningsevidens.

⁵ *Ett år med trygg på Chalmers*, digital resurs

www.chalmers.se/sv/s%C3%A4ker/Sidor/Ett-ar-med-trygg-pa-Chalmers.aspx (hämtad 2021-03-11)

⁶ *Universitetets och högskolors arbete mot sexuella trakasserier*, rapport 2019:2, Universitets- och högskolerådet, 2019

⁷ *Förebyggande arbete mot sexuella trakasserier i akademien*, rapport 2019:3, Universitets- och högskolerådet, 2019

Resultat

Genomförda kommunikationsinsatser

Projektet har annonserats genom affischer och informationspamfletter i Sahlgrenska akademins lokaler. Informationen har funnits tillgänglig i Medicinarelängan, Hälsovetarbacken, Odontologen samt Arbets- och miljömedicin. På affischerna har information om drop-in-tider, mötesrum samt kontaktuppgifter funnits. I pamfletter som funnits tillgängliga i närheten av affischer på Sahlgrenska akademins område har det funnits mer utförlig information om vad trakasserier är, hur en student går till väga vid en anmälan, vad för ansvar universitetet har i frågan samt vad en student kan vänta sig vid en anmälan av diskriminering eller trakasseri. Affischer och pamfletter har funnits tillgängliga för alla studenter på campus sedan oktober 2019. Information om projektet har också funnits på Studentportalen samt SAKS hemsida från och med augusti 2019. Länk till Studentportalen och information om projektet har också lagts upp löpande på kursernas egna sidor på Canvas.

Ombudet har från och med november 2019 kort informerat om projektet och vad för slags frågor studenter kan vända sig till ombudet om. Informationspamfletter har också delats ut i samband med detta. Totalt genomfördes 32 presentationer för enskilda kurser utspjutt på de olika programmen och terminerna. De fysiska presentationerna pausades i februari 2020 på grund av covid-19 pandemin och universitetets övergång till digitala lösningar. I augusti 2020 spelade ombudet in en informationsfilm på uppdrag av Institutionen för Medicin. Denna film köptes sedan av projektet och ligger nu tillgänglig för alla studenter på Sahlgrenska akademins kurssidorna på Canvas samt tillsändes alla nya studenter vårterminen 2021. Projektet har också presenterats för Sahlgrenska akademins doktorandråd, Sahlgrenska akademins forskningsutbildningsråd, nätverket för likabehandlingsrepresentanter, nätverket för studievägledare och Centrala arbetsmiljökommittén.

All information har funnits tillgänglig på både svenska och engelska.

Utöver detta har projektet även kommunicerats via studenttidningen Spionen och Sahlgrenskas magasin Akademiliv Student, med två artiklar i vardera och i sociala medier har det genomförts olika kampanjer. Exempelvis har "Exempelinlägg" delats på GUS och SAKS instagram. I inläggen har anonymiserade exempel från Göteborgs universitet⁸ publicerats tillsammans med uppmaningen att höra av sig till ombudets e-post vid frågor. Exemplet redovisas nedan. Det har också varit möjligt att ställa frågor direkt till ombudet via Instagram stories.

⁸ Exemplet är taget från hela lärosätet via ombudsverksamheten och inte specifikt inom ramen av projektet.

Bild 1, Exempel 1

Jag studerar på universitetet och satt i en lokal på campus för att plugga. En person som jobbar på universitetet har tidigare pratat mycket med mig och varit lite påfrestande. Det har verkat som att personen är mer intresserad av mig än rent professionellt. Jag har vänligt men bestämt tackat nej till vidare kontakt. Nu när jag satt för att plugga dök den här personen upp och stod och tog kort direkt i min riktning! Jag upplevde det som att personen försökte fånga just min uppmärksamhet eller få kort på just mig. Personen kan inte ha missat att jag satt där. Eftersom jag har bett personen att hålla sig borta så mycket jag det var mycket obehagligt.

Bild 2, Exempel 2

Jag är doktorand vid universitetet och kommer från ett annat land. Min familj vet inte så mycket om mitt privatliv och det är ganska strikt vad som är acceptabelt för dem när det gäller levnadssätt och sexualitet. En person som arbetar inom min forskargrupp ville att vi skulle träffas utanför arbetet och äta middag, bara den personen och jag. Personen är väl insatt i de värderingar som min familj har. Jag kände mig inte bekväm med situationen och sade att jag inte ville träffas. Då hotade personen med att berätta intima detaljer om mitt liv för min familj bara för att jag inte ville träffas. Om min familj får veta på vissa saker så kan det innebära fara för mig, men kanske också för dem.

Bild 3, Exempel 3

Min lärare har varit ganska uppmärksam mot mig. Det har varit väldigt bra för jag har kunnat fråga om allt möjligt och fått handledning när det behövs. Det är kul att prata med någon som kan så mycket om vårt ämne och det har varit väldigt givande. Härondagen började personen följa mig på sociala medier. Det tycker jag var märkligt men jag tänkte inte så mycket mer på det för en del gör ju så utan någon speciell tanke. Sedan började personen kommentera på mina bilder om att jag var söt och trevligt. Nu känns det inte alls bra att vara student där mer.

Bild 4, Exempel 4

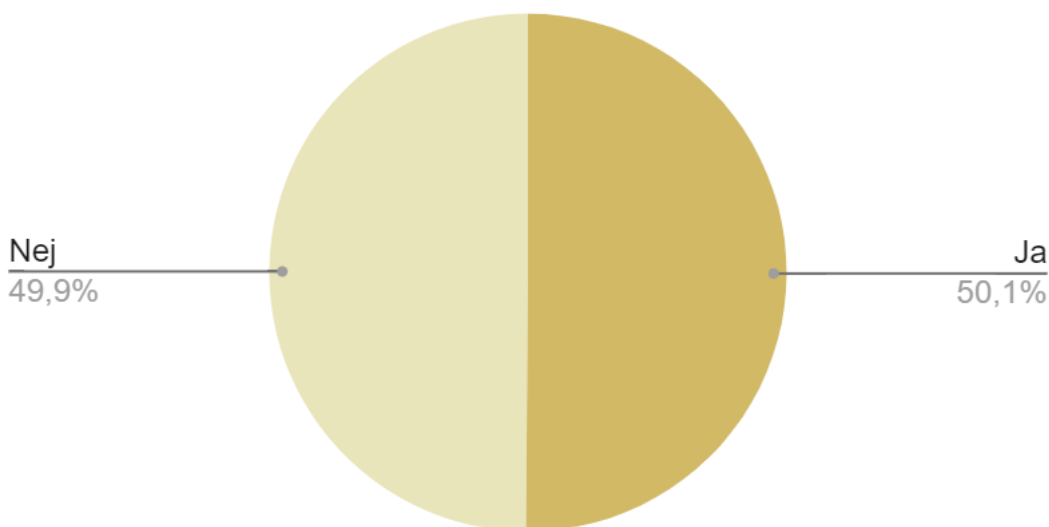
Jag är doktorand och började på universitetet ganska nyligen. Jag jobbar ganska sent ibland. Det är därför inte ovanligt att jag måste pausa för kvällsmat. Min handledare frågade om vi skulle äta middag och jag tyckte det lät bra. Vi åt mat men under bordet kände jag plötsligt handledarens hand som strök mitt ben. Jag vet inte vad jag ska göra för jag är också rädd för att säga nej om det kommer bli jobbigt under mina studier. Inget mer hände där under middagen men jag känner mig obekvämt när jag nu måste träffa personen.

Resultat av enkätundersökning

Det genomfördes en enkätundersökning under hösten 2020 och våren 2021 för att undersöka kännedom och tankar om projektet. Den skickades ut till samtliga studenter vid Sahlgrenska akademien. Enkätfrågor finns i Bilaga 1. Totalt inkom 417 svar varav första utskicket hade 201 antal svarande och andra utskicket hade 216 antal svarande. Av dessa 216 hade 27 svarat på enkäten under det tidigare utskicket, dessa svar har därför inte tagits med i det totala resultatet. 65 svarade att de inte visste om de hade svarat på det tidigare utskicket, dessa har vi valt att ta med i resultatet ändå. De svarande kom från 16 olika utbildningsprogram, doktorandstudier eller annat. Resultatet finns även i form av grafer i Bilaga 2.

Resultaten från de två undersökningarna var snarlika och nedan följer en sammanfattning av resultatet. Ungefär hälften av de svarande hade hört talas om projektet tidigare. Andelen som kände till projektet var ungefär lika stor under båda utskicken. Under höstterminens undersökning hade de flesta fått information om projektet via genom affischer på campus samt via information på kurssidor på Canvas. Vid vårterminens utskick hade de flesta istället fått information via kurssidor på Canvas samt Studentportalen.

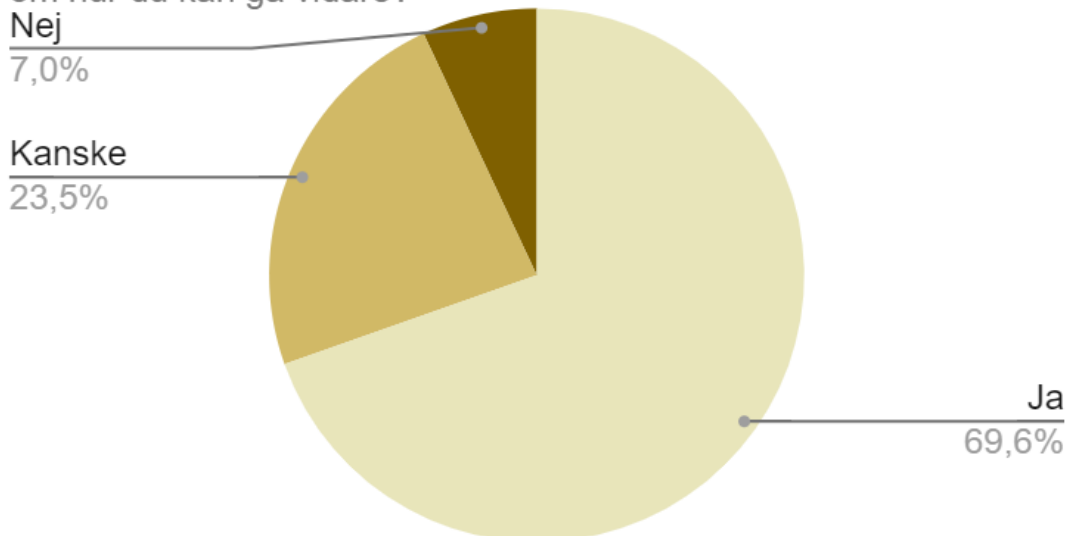
Har du hört talas om projektet "En enkel väg in"?

Graf 1 - Projektkännedom

Omkring 76 % av de svarande upplevde att projektet är något som behövs och ca 70 % skulle själva överväga att kontakta ombudet om de utsatts för trakasserier/diskriminering och behövde stöd i hur de kunde gå vidare.

Skulle du själv överväga att kontakta ombudet inom projektet om du råkade ut för trakasserier/diskriminering och behövde stöd och råd om hur du kan gå vidare?

Graf 2 - Kontaktbenägenhet

Det inkom även en del information från enkätens två fritextfrågor. Totalt inkom det 380 fritextsvar. Det främsta som inkom genom fritextsvaren var att många inte är säkra på vad som räknas som trakasserier eller diskriminering men också att det är viktigt för många att ombudet arbetar under sekretess och att de kan känna tillit till den de pratar med. En del vill också lyfta att det är viktigt att de inte drabbas av repressalier av att berätta om vad de utsatts för samt att universitetet tar händelsen på allvar.

Ombudets arbete

Under projektet har ett ombud varit anställd på 25% för att vara tillgänglig via drop-in, e-post och telefon. Ombudet har samtidigt som projektets genomförande varit anställd resterande tid som student- och doktorandombud på GUS, varav denne även har hanterat anmälningar av diskriminering, trakasserier och sexuella trakasserier i sin ordinarie tjänst. Ombudet har svarat på fyra frågor om sina erfarenheter via videointervju.

I vilken utsträckning har studenter hört av sig till dig?

Från projektets start fram tills nu, alltså augusti 2019 till februari 2021, har **22 studenter** hört av sig till mig via En enkel väg in. Av dessa 22 studenter har 11 haft ett ärende som grundar sig i diskriminering. Majoriteten av de 22 studenterna har kontaktat mig under den senare delen av projektet.

Under projektet har GUS ombudsverksamhet varit tillgänglig för studenter på SA som vanligt. Det innebär att studenter på SA även har haft möjlighet att kontakta mig med diskrimineringsärenden utanför projektet. På GUS ombudsverksamhet kan studenter kontakta

oss med alla typer av problem och inte bara diskriminering. Det kan röra sig om allt från när universitetet inte följer *Regler för studier* till när studenter har ärenden i disciplinnämnden eller om studenten anser att universitetet på något annat sätt brutit i sitt uppdrag. För att sätta antalet studenter som hört av sig via En enkel väg in i perspektiv så kan man jämföra med hur många som hör av sig till GUS ombudsverksamhet. Studentärenden redovisas årligen och för verksamhetsåret 19/20 så har 74 studenter från SA kontaktat mig eller min kollega med *olika sorters* ärenden. De 74 studenterna är 26%⁹ av alla studenter som kontaktat oss från alla fakulteter 19/20. Detta kan ses i relation till att SA:s studenter består av ca 11%¹⁰ av den totala studentpopulationen på Göteborgs universitet.¹¹

Att så stor andel har hört av sig sent i projektet tror vi beror på att det tagit tid att etablera kännedom om projektet. Informella möten på SAKS kontor och under luncher har varit viktiga för att studenter ska ställa frågor i förbifarten, dessa ärenden finns dock inte med i statistiken. Coronapandemin har alltså påverkat mer än att bara Drop-in på plats ställdes in.

SAKS har också från och med 7 oktober 2020 erbjudit studenter möjligheten att anonymt rapportera in händelser som studenten anser vara diskriminering eller trakasserier. Två personer har rapporterat in att de anser sig ha blivit trakasserade på grund av etnicitet av vårdpersonal och patient.

Vad är det för ärenden studenter kontaktat dig med?

Studenter har kommit till mig i första hand med diskrimineringsärenden, ofta kopplat till funktion (4) eller etnicitet (4). Det har inkommit tre fall av sexuella trakasserier (3). Utöver det har det inkommit en del ärenden utan juridisk diskrimineringsgrund (11), men ändå rör sig om en uppfattning av att ha blivit orättvist behandlad. Trots att detta inte är ett rent diskrimineringsärende kan det röra sig om arbetsmiljöproblem. Det är min uppfattning att det finns ett mörkertal av ärenden då jag flertalet gånger får höra via de som kontaktat mig att de känner folk som inte vill eller vågar höra av sig, men som upplevt liknande saker.

Många studenter nämner vikten av att veta att det som sägs inte tas vidare till någon annan. De får då veta att jag arbetar under sekretess och det är något som uppskattas. Vidare berättar jag att jag också är anställd av studentorganisationerna och därför är extern från universitetet utan någon skyldighet att föra någonting vidare, om inte studenten uttryckligen vill att jag ska göra det. Många är rädda för att examinatorer, handledare eller medstudenter ska få veta att någonting har hänt och de blir då lugnade i att informationen stannar hos mig.

Vilken betydelse uppskattar du att det har för studenter att prata med dig?

Det betyder väldigt mycket för den som råkat ut för något att kunna prata med någon. Bara det att kunna sitta och gå igenom vad det är som har hänt är viktigt. För någon som har varit utsatt för en obehaglig situation eller kränkning kan det betyda mycket att få höra att det som

⁹ Totalt har 283 personer hört av sig från samtliga fakulteter.

¹⁰ Om oss, digital resurs <https://www.gu.se/sahlgrenska-akademien/om-oss> (hämtad 2021-03-11).

¹¹ Larsson Hanning, C., *Studentärenderapporten 19/20*.

hände inte är acceptabelt. Att få prata igenom och identifiera vad som faktiskt har hänt kan också vara skillnaden mellan att vilja gå vidare och att inte vilja det, eller som i vissa fall, ge sig själv skulden för ett ansvar som ligger på någon annan. Några studenter som kommit till mig via projektet har varit traumatiserade i någon grad. Några har också redan försökt gå andra vägar tidigare men inte fått "rätt". Det i de fall som det inte rört sig om diskriminering i lagens mening kan det ändå vara att studenten blivit dåligt behandlad och behöver prata om det och få veta vad som gäller. För den som råkat ut för något betyder det som sagt väldigt mycket att kunna prata med en oberoende part som kan förklara hur man kan gå vidare. Det kan handla om att få information om hur en utredning eller anmälan går till, att bara få prata om saken eller att bli hänvisad vidare till studievägledare eller studenthälsa. Det kan vara svårt som student att vända sig direkt till prefekten trots att det är den som har arbetsmiljöansvaret. Det har också förekommit fall där studenter säger att de har varit i kontakt med prefekt eller annan universitetspersonal men att det inte lett till någon särskilt insats eller utredning.

Vilka effekter eller risker nämner studenter som du möter?

Många studenter upplever sin situation som väldigt ensam. Att ha upplevt diskriminering eller ett dåligt bemötande kan ta upp hela tankevärlden och göra det svårt att upprätthålla ett socialt fungerande liv eller att följa de planerade studierna. Det är viktigt att tänka på att om studenter mår väldigt dåligt i en kurs kan de enkelt hamna efter, därefter kan det bli en dominoeffekt och det kan bli svårt att ta igen studierna. Att ha många högskolepoäng som studenten inte har klarat av och som därför släpar efter kan också innebära att utbildningen avslutas genom en spärr, trots att studenten inte aktivt väljer att avsluta studierna. Att personer mår dåligt på universitetet är därför viktigt att undvika både ur ett humanitärt perspektiv men också ur ett utbildningsperspektiv. Det är också väldigt svårt att träffa den personen man upplever har behandlat en väldigt illa och beroende på utbildning kan det vara svårt att undvika enskilda individer. Det går inte alltid att byta ut personen, även om studenten kan byta examinator/handledare. Jag har dock fått höra "jag har funderat på att avsluta det här" från både studenter och doktorander, både relaterat till sina studier och i vissa fall så långt som att man överväger suicid. I de fall som en student nämner suicid är det självklart oerhört viktigt att fråga om detta samt att hänvisa dem vidare till vård och hjälp.

Kostnadsanalys

Att beräkna den ekonomiska förlusten för universitetet vid ett avhopp beroende på trakasserier och kränkningar är svårt. Det är inte bara avhopp som innebär ekonomiska konsekvenser, studenter som omexamineras genererar inga helårsprestationer (HPR) och en längre försening innebär att det tar tid tills denne kan registreras på en ny kurs och generera helårsstudent (HST). Utöver de faktiska kostnader som kan uppstå så finns de sannolikt kringresurser som är inbokade med som inte kan utnyttjas vid ett avhopp, t.e.x praktikplatser och labplaceringar. Dessutom kan en ohälsosam studiemiljö genererar andra kostnader så som exempelvis att studievägledning behöver resursstärkas, kostnader för studenthälsovård stiger eller administration kring omtentor och stödundervisning ökar.

Analys

Slutsatser hittills

Information och kännedom

Information i rätt kanaler leder till ökad medvetenhet bland studenter. Med större kunskap om vad diskriminering, trakasserier och sexuella trakasserier är och vart studenten kan vända sig för att få hjälp så söker fler studenter hjälp. Detta indikerar att det idag finns ett mörkertal. Framförallt har information via programsidan på Canvas visat sig vara effektiv, vilket vi tror beror på att information når ut bäst när den finns där studenter redan är och hämtar information kring sina studier. Information via studentportalen och via sociala medier ger begränsad effekt.

Fler och andra ärenden

Fler studenter från Sahlgrenska akademien har hört av sig med diskriminering, trakasserier och sexuella trakasserier än innan projektets start. Studenter med frågor om diskriminering och trakasserier har inte sällan frågor av annan förvaltningsrättslig sort eller av utbildningskaraktär. Därför skulle det exempelvis vara svårt med ett ombud som endast är kopplat till diskrimineringsfrågor, då studenter har ett behov av att höra av sig med alla typer av frågor och det är viktigt att känna till saker som berör studiesituationen i helhet. En del av de studenter som kontaktat ombudet i projektet har inte blivit utsatta för diskriminering i lagens mening. Däremot kan det röra sig om arbetsmiljöproblem. Bland studenterna som hör av sig ingår forskarstuderande, även om doktorander är både studenter och anställda med en chef som har arbetsmiljöansvar.

Extern funktion och sekretess

Enkäten visar att studenter behöver känna tillit till personen som de pratar med och att det är viktigt att det finns sekretess. Ombudet berättar också att studenter uppger att de inte fått hjälp när de kontaktat universitetet direkt och att det förekommer att anmälningar inte utreds.

Ekonomiska konsekvenser

Den krassa ekonomiska jämförelsen är naturligtvis inget som kan jämföras med individens personliga förlust men är viktig att ha i åtanke. Universitet förlorar pengar på vikande prestationer och kan minska om ett mer systematiskt arbete med trakasserier och kränkningar görs. En ohälsosam studiemiljö kan bidra till strukturella problem som dessvärre kan leda till flera avhopp och ännu större ekonomiska konsekvenser. Därmed kan det löna sig ekonomiskt att förebygga avhopp.

Förslag på lösning

“Trygg studietid”

Vi ser ett behov av samlade insatser emot diskriminering, trakasserier och sexuella trakasserier på Göteborgs universitet. Vårt förslag är att samla detta under benämningen “Trygg studietid”, vilket kompletterar det existerande studenthälsoinitiativet “Hållbart studieliv”. För att detta ska nå ut på hela universitetet behövs insatser på flera nivåer, både på en verksamhetsnära nivå i enlighet med arbets- och delegationsordningen och centralt. Vi ser också studentkåren och GUS som en viktig samarbetspartner i dessa frågor, inte minst i den ordinarie ombudsverksamheten. Vi ser att det finns ett behov av både reaktiva och proaktiva insatser.

Både studenter och medarbetare behöver ha god kännedom om vad diskriminering, trakasserier och sexuella trakasserier är samt vart studenter kan vända sig för att få hjälp. Därmed behövs informations- och utbildningsinsatser. För studenter behöver informationen finnas eller länkas i de kanaler som studenterna befinner sig, såsom vid kursintroduktion eller på Canvas. För medarbetare behövs lättillgängligt informationsmaterial och utbildningar. Vi ser många potentiella utvecklingsmöjligheter inom ombudsverksamheten, framförallt inom den uppsökande och utbildande verksamheten. Aktiviteter skulle kunna inkludera interaktiva workshops för studenter och medarbetare med bystanderperspektiv, information om vad lagen och GU:s regler säger och analyser kring problem på GU. Detta kräver dock tid både för själva aktiviteterna och för kompetensutveckling.

Projektet har idag varit begränsat till en fakultet och det är svårt att veta hur exakt många ärenden som skulle uppstå vid insatser på alla åtta fakulteter. Projektet visar att det finns ett mörkertal bland studenter och att mer information ökar antalet ärenden. Omfattningen av ärenden kan variera och diskrimineringsärenden tar ofta lång tid att hantera. Med nuvarande bemanning, två heltidstjänster, och arbetsbelastningen¹² som den ser ut finns inte möjlighet att hantera en potentiell ökning i antal ärenden med bibehållen kvalitet¹³ och skälig arbetsmiljö. Det finns en risk att studenter kan komma att nekas eller att deras tid med ombuden behöver begränsas. Därför ser vi att ombudsverksamheten behöver utökas för att skapa beredskap för hela universitetet.

*För att “Trygg studietid” ska implementeras på bästa sätt föreslår vi att arbetet med detta ska ingå i **universitetets verksamhetsplan 2022**. Av åtgärderna nedan ser vi **information i Canvas och en utvecklad och väldimensionerad ombudsverksamhet** som prioriterade.*

¹² Arbetsbelastningen har redan ökat på grund av Coronapandemins effekter, bland annat genom fler disciplinärenden.

¹³ För god kvalitet behöver ombuden utöver tiden de lägger på möten med studenter bland annat ha tid att hålla sig uppdaterade kring rådande regler, förordningar och lagar.

Målmatrix

Ovanstående förslag på lösning har förts in i en målmatrix nedan. Målmatrixens syfte är att klargöra vad vi vill uppnå, hur vi föreslår att vi ska nå dit och vem som har ansvaret för genomförandet.

Mål	Åtgärd	Ansvar
Att Göteborgs universitet har ett samordnat och förebyggande arbete emot diskriminering, trakasserier och sexuella trakasserier på alla fakulteter	Föra in arbetet med "Trygg studietid" i verksamhetsplanen 2022	Prorektor
	Hålla i en workshop om arbetet emot diskriminering, trakasserier och sexuella trakasserier samt förslaget "Trygg studietid" på Rektors strategimöte	Styrgruppen för En enkel väg in
Att alla studenter ska känna till sina rättigheter och var man kan få hjälp, inklusive ombudsverksamheten	Information vid kursintroduktion, Information på Canvas	Institutionsnivå, Kursansvarig
	Informationsmaterial skapas och finns tillgänglig för publicering/spridning	GU centralt, utbildningsenheten
	Uppsökande verksamhet via ombudsverksamheten	GUS
	Utveckla arbetet med SAMO-nätverket	GUS
	Hänvisa studenter som har problem till rätt information och till ombudsverksamheten	Studentkårerna
Att alla medarbetare med studentkontakt ska känna till vad diskriminering, trakasserier och sexuella trakasserier är och vilket stöd studenter kan få	Utbildning för medarbetare	Ansvarig chef, PIL-enheten, personalenheten, utbildningsenheten
	Informationsmaterial, information på medarbetarportalen	GU centralt, utbildningsenheten
	Ombudsverksamheten informerar på förfrågan	GUS
Att ombudsverksamheten är väldimensionerad efter studenters behov	Utöka finansieringen av ombudsverksamheten så kapaciteten motsvarar studenternas behov	Rektor
	Anställa och arbetsleda eventuella ytterligare ombud	GUS
	Utveckla den uppsökande verksamheten	GUS

Bilaga 1 - Enkätfrågor

Har du svarat på denna enkät under höstterminen 2020? / Did you answer this survey during the fall semester of 2020?

Ja / Yes

Nej / No

Jag vet inte / I don't know

- Denna fråga ställdes enbart under utskicket VT 2021

Vilket program studerar du? / What programme are you in?

Apotekare / Pharmacy

Arbetssterapeut / Occupational Therapy

Audionom / Audiology

Biomedicinsk analytiker / Biomedical Laboratory Science

Dietist / Dietetics

Folkhälsovetare / Public Health

Fysioterapeut / Physiotherapy

Logoped / Speech and Language Pathology

Läkare / Medicine

Receptarie / Prescriptionist

Röntgensjuksköterska / Diagnostic Radiology Nursing

Sjukhusfysiker / Medical Physics

Sjuksköterska / Nursing

Tandhygienist / Dental Hygiene

Tandläkare / Dentist

Tandtekniker / Dental Technology

Doktorand / PhD Student

Annat / Other

Har du hört talas om projektet "En enkel väg in"? / Have you heard of the project "An easy way in" before?

Ja / Yes

Nej / No

Om Ja, hur har informationen om projektet nått dig? / If Yes, in what way have you been reached by the information?

Genom posters på campus / Posters on campus

Genom sociala medier / Information on social media

Genom information på kurssidan på Canvas / Information on Canvas

Genom Studentportalen / Information on the Student portal

Genom SAKS hemsida / The website of The Sahlgrenska academy Students' union

Genom vänner och bekanta som pratat om projektet / From friends and acquaintances

Genom informationsföreläsningar från projektets sida / By informative lectures held by the ombudsman from the project

Genom kursledare eller handledare på VFU / From teachers, course coordinators or supervisors

På annat sätt / Some other way

Tycker du att ett projekt som detta behövs? / Do you feel there is a need for a project like this?

Ja / Yes

Nej / No

Kanske / Maybe

Skulle du själv överväga att kontakta ombudet inom projektet om du råkade ut för trakasserier/diskriminering och behövde stöd och råd om hur du kan gå vidare? / Would you consider to contact the ombudsman of the project for guidance if you were subject to discrimination/harassment yourself?

Ja / Yes

Nej / No

Kanske / Maybe

Vad krävs/behövs för att du ska berätta om trakasserier eller diskriminering du råkat ut för? / What do you feel is important/crucial for you to be able to talk about your personal experiences with discrimination or harassment?

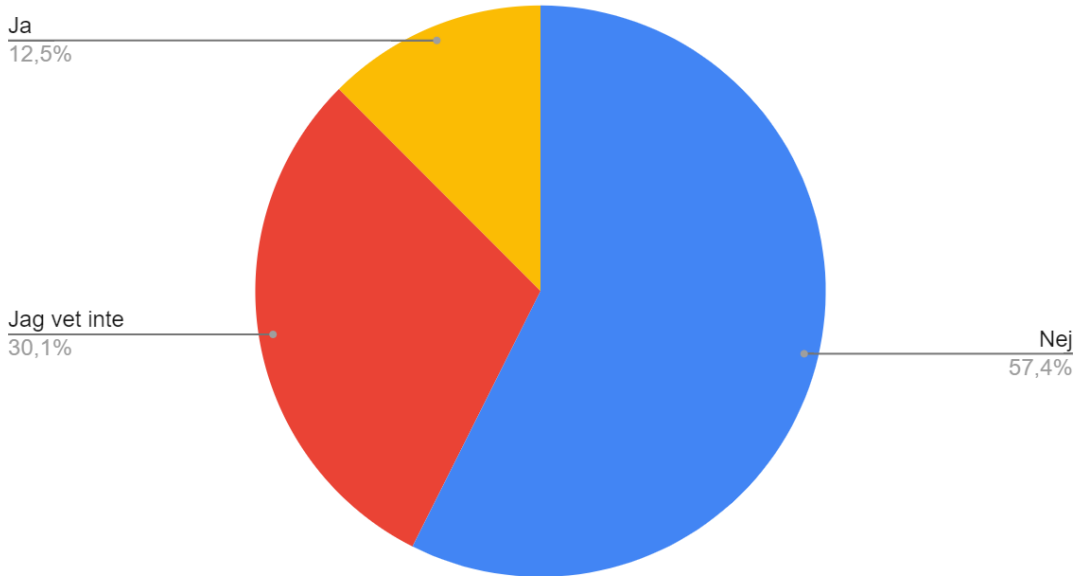
Fritextsvar

Något annat som du vill berätta för oss? / Is there something else you want us to know about?

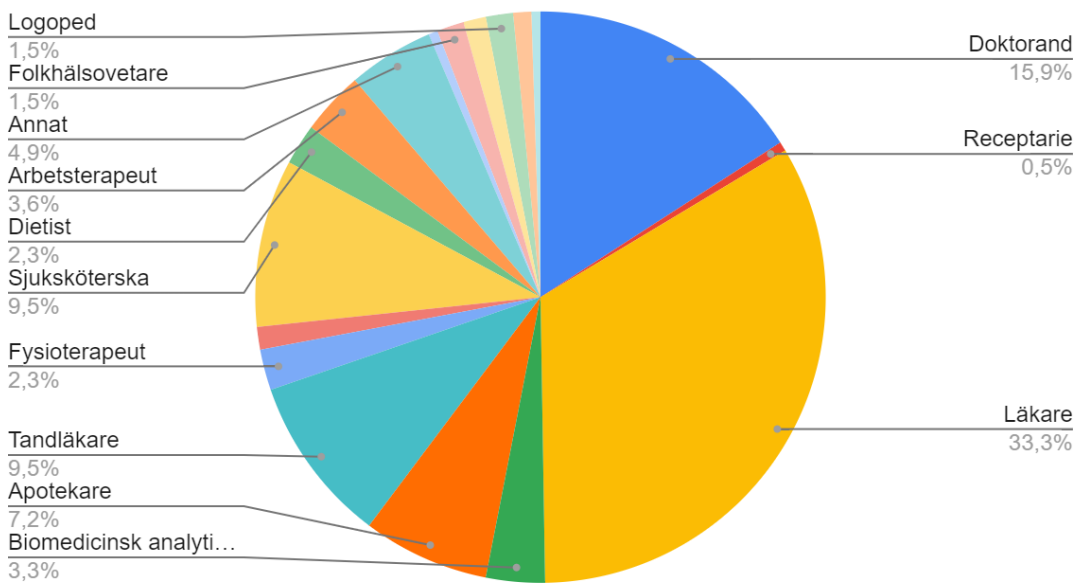
Fritextsvar

Bilaga 2 - Enkätresultat i grafer

Har du svarat på denna enkät under höstterminen 2020?

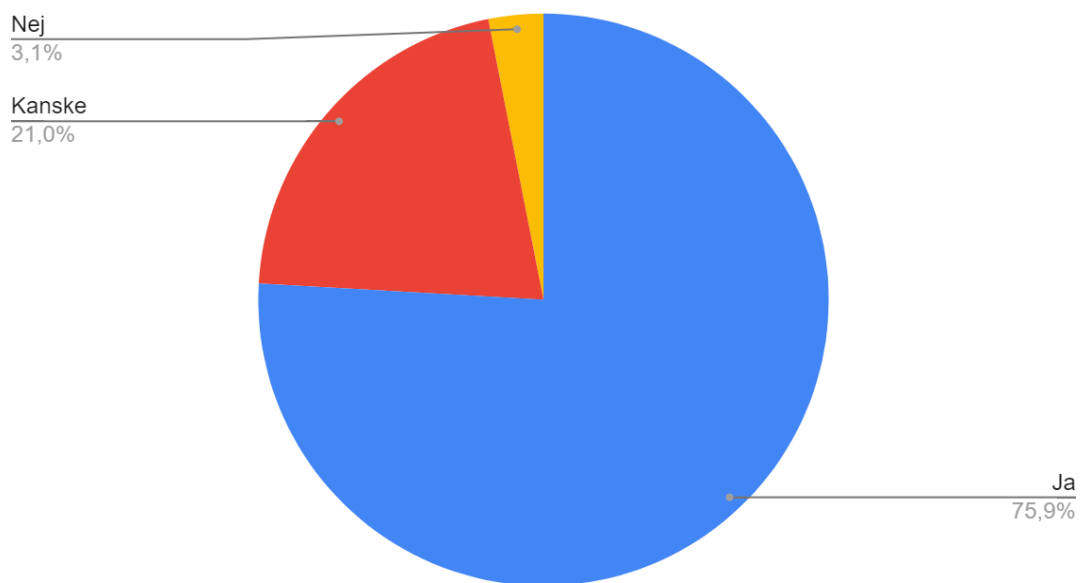
Vilket program studerar du?

Har du hört talas om projektet "En enkel väg in"?

Tycker du att ett projekt som detta behövs?

Skulle du själv överväga att kontakta ombudet inom projektet om du råkade ut för trakasserier/diskriminering och behövde stöd och råd om hur du kan gå vidare?

